

Miten kuluja karsitaan Vammaispalvelujen vaihtoehtoiset säästöt

Vates-säätiö
Uusien käytäntöjen kynnyksellä
10.11.2016
Liisa Murto

11.11.2016

Tausta-ajatuksia ja lähtökohtia ehdotuksille

- Vammaispalvelut ovat saajilleen tavattoman tärkeitä, sillä ne mahdollistavat itsenäisen ja yhdenvertaisen elämän muiden kansalaisten kanssa.
- Toisaalta selvitysmiehen tehtäväksi annettiin etsiä säästötoimia.
 - Lähtökohta työlle, miten palvelut tuotetaan ja minkälaista hallintoa niihin liittyy. Olisi tavoiteltavaa löytää keinoja vähentää hallintoa eikä palveluja.

11.11.2016

- Kokonaisuudessaan selvitysmies etsi säästöjä tuovia ratkaisuja laskematta palvelutasoa.
- Suuri osa ehdotuksista lähtee siitä, että asioita voidaan hoitaa monilla eri tavoilla.
 - Samaan lopputulokseen päästäksemme voimme käyttää useita eri reittejä.
 - Kaikkia asioita ei myöskään tarvitse hoitaa kaikkien avuntarvitsijoiden kanssa ihan samalla tavalla, vaikka olemmekin siihen tottuneet.

11.11.2016

- Moni ehdotuksista on sellainen, ettei se sovellu jokaiselle vammaispalveluiden käyttäjälle, mutta osalle sopii.
- Silloin, kun rahoittaja ja vammaisen henkilö eli avunsaaja hyötyvät yhtä aikaa, voimme toimia uudella tavalla.

11.11.2016

- Joillekin vähemmän merkityksellinen tuki voi merkitä kokonaisuudessaan kohtalaista menoerää.
- Keitä vertaamme keskenään?
 - Verrataan ihmisiä saman ikäisiin.
 - Miten saman ikäiset vammaiset ja ei-vammaiset ihmiset elävät ja toimivat?

11.11.2016

- Miten voimme vähentää turhaa hallintoa kaikkien osalta?
- Loputon todistusten ja lausuntojen perääminen on liian usein aivan turhaa.
 - Pysyvästi vammaisen ihminen on pysyvästi vammaisen - miksi vaatia yhä uudelleen lääkäriä vahvistamaan tämä?

11.11.2016

- Ihmisten omia voimavaroja hyödynnetään silloin, kun niitä on riittävästi.
 - Kuluja voidaan vähentää, kun ihmiset hoitavat itse omia asioitaan eikä hallintoa ja viranomaisia tarvita niin paljon.
- Asumispalveluissa käytetään paljon aikaa - ja siis rahaa - siihen, että vammaisten elämää kirjataan tarkasti.

11.11.2016

Säästökohteet ja niihin liittyvä säästöpotentiaali

11.11.2016

Invalidivähennyksen poisto

- Jatkotyössä arvioidaan jääkö invalidivähennyksen poistossa joitakin vammaisia ihmisiä tai vammaisryhmiä kohtuuttomaan tilanteeseen.
 - Kuinka suuri invalidivähennyksen poistamisen merkitys on tosiasiasa ja missä tilanteissa.
 - Onko eläkkeen saajien hoitotuen tai vammaistuen uudelleen määrittelyllä mahdollisuus korjata invalidivähennyksen poistamisen mahdollisia kohtuuttomuuksia.
- Verotuen käyttöä ei voida pitää oikeana tapana tukea vammaisia ihmisiä
 - parempi käyttää vallitsevissa olosuhteissa säästyvät rahat palveluihin.
- Invalidivähennys poistetaan 2019 alkaen.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 32 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Kuljetuspalvelut korkeassa iässä oleville

- Nykyisten VPL:n kuljetuspalvelujen piirissä olleet säilyttävät oikeutensa VPL:n mukaisiin kuljetuspalveluihin ikääntyessään.
- Jos toimintarajoite ja vaikeus käyttää julkista joukkoliikennettä johtuvat pääosiltaan korkeasta iästä, ei henkilöllä olisi oikeutta vammaiskalvelulain mukaisiin liikkumisen palveluihin.
- Korkeassa iässä iän tuomien toimintarajoitteiden takia joukkoliikenteessä erityisiä vaikeuksia kokevat henkilöt saisivat sosiaalihoitolakiin perustuvan subjektiivisen oikeuden vähintään 36 yhdensuuntaiseen matkaan vuodessa.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 13,8 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Leasing-auto

- Uusi vaihtoehto kuljetuspalvelun järjestämiseen

- Kuljetuspalvelun järjestämisvaihtoehdoksi leasing-vaihtoehto.
- Leasing-auto on yksi järjestämistapa yksilöllisen harkinnan perusteella.
- Leasing-auton käyttöönoton edellytyksenä on se, että henkilö on ollut vähintään kolme vuotta kuljetuspalvelujen piirissä tai siihen on muuten erityiset perustelut.
 - Kuten työ tai opiskelu
- Leasingauton käytön tulee olla rahoittajalle aiempaa kuljetuspalvelua halvempi vaihtoehto.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 5,3 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Matkakukkaro – henkilökohtaisen budjetin sovellus liikkumisen tukeen

- Henkilökohtaisen budjetin matkakukkaro-sovelluksen käyttöön ottaminen yhtenä vaihtoehtona liikkumisen tuen järjestämiseksi.
- Katsotaan kuinka paljon kuljetuspalvelua kyseessä oleva vammainen ihminen on käyttänyt keskimäärin viimeisen kolmen vuoden aikana.
 - Henkilölle annettaisiin kuukausittain vastaava summa rahaa 95 %:sesti, jolla hän voisi järjestää kuljetuspalvelut ja liikkumisen tuen itse.
 - Rahan käyttöä ei seurattaisi viranomaisten taholta lainkaan.
 - Kustannustason muutokset tulisi kuitenkin ottaa huomioon
- **Laskettu säästöpotentiaali on 0,7 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Liikkumistaidon ohjaus

- Erityisesti kuljetuspalvelua käyttäville vammaisille liikkumistaidon ohjausta.
- Liikkumistaidonohjaukseen voitaisiin valmentaa vammaisia ihmisiä tai kehitysvammaisten ohjaajia.
- Ohjaus voisi tapahtua henkilökohtaisen avun keskusten kautta.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 2,1 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Kuljetuspalveluiden järjestämisen uudistaminen

- Kaikki kuljetuspalvelut yhdistetään alueellisiin Kelan ylläpitämiin keskuksiin.
- Välityspaikkoja olisi aiempaa vähemmän ja välittämistä sekä yhdistelyä enemmän.
- Matkoja voidaan yhdistellä, mutta tämä ei saa aiheuttaa matkustusajan kohtuutonta pitenemistä tai muuta kohtuutonta haittaa palveluun oikeutetulle.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 8,8 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

HA-kukkaro – henkilökohtaisen budjetin sovellus henkilökohtaiseen apuun

- HA-kukkaron käyttöönottoaminen osana henkilökohtaisen avun palvelujen järjestämistä.
- Katsotaan henkilökohtaisen avun kolmen viimeisen vuoden keskimääräinen kustannus kuukaudessa ja maksetaan tätä vastaava summa 95 %:sti palvelun käyttäjälle.
 - Palvelun käyttäjä järjestää henkilökohtaisen avun palvelut itse.
 - Kukkaron määrä tulee tarkistaa, mikäli olosuhteet tai avuntarpeet olennaisesti muuttuvat.
- Rahan käyttöä ei säännönmukaisesti raportoitaisi.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 2,2 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Kuljetuspalveluihin liittyvä asiointiapu

- Takseille erityinen avustamisesta aiheutuva aikaan perustuva asiointilisä, joka on odotustaksaa pienempi.
 - Maakunnat tai yksittäinen henkilö voivat kilpailuttaa hinnan, mutta maakunnan maksama kattohinta olisi 20 e/ tunti.
 - Oikeus palveluun ladataan kuljetuspalvelukorttiin
 - Minuuttilaskutuksella mittarissa
- **Laskettu säästöpotentiaali on 0,8 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Hengityslaitetapotilaiden hoito henkilökohtaisella avulla

- Hengityshalvauspotilas voisi itse valita hoitonsa järjestämisen tavaksi henkilökohtaisen avun.
- Edellytyksenä on, että nykyinen sairaalan hoitopäivämaksun suuruinen tuki muutetaan uudeksi neljännen luokan vammaistueksi, joka olisi 1350 e kuukaudessa.
- **Laskettu säästöpotentiaali on 4,83 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Maakunnalliset henkilökohtaisen avun keskukset

- Joka maakuntaan perustetaan Henkilökohtaisen avun keskus, joka toimii vertaistukivetoisesti läheisessä yhteistyössä maakunnallisten sosiaalikeskusten kanssa.
- Keskusten toimintamallia ja kuvaa kehitetään jatkotyössä valtion, kuntien ja järjestöjen kanssa.
- **Ei laskettua säästöpotentiaalia.**

11.11.2016

Lääkärintodistusten vähentäminen

- Lääkärintodistusten toistuva pyytäminen kielletään, ellei ole ilmeistä, että asiakkaalla on virheellinen käsitys omasta vammaisuudestaan; tai, jos ei ole erityistä syytä pyytää lääkärintodistusta.
 - Erityinen syy voi liittyä siihen, että kyseessä on lapsi tai vammaisuus ei ole vielä muuten stabiili.
- Pysyvää vammaisuutta ei saisi varmistaa uudelleen lääkärintodistus -vaatimuksella.
- Vammaisella on tietysti aina oikeus omalla kustannuksellaan liittää hakemukseensa tarpeelliseksi katsomansa dokumentit.
- **Laskettu säästöpotentialiaali on 1,0 miljoonaa euroa. Kelan osalta arvio on selvitysmiehen.**

11.11.2016

Päätösteen pysyvyys

- Vammaispalvelu- ja kuntoutuspäätökset tehdään toistaiseksi voimassa oleviksi, ellei ole erityistä syytä tehdä määräaikaista päätöstä.
 - Määräaikaisuus on perusteltua joissakin tilanteissa, joissa voi tapahtua kuntoutumista tai muutosta (esim. lapset, eräät sairaudet ja vammat)
- **Laskettu säästöpotentialiaali on 0,4 miljoonaa euroa. Kelan osalta arvio on selvitysmiehen.**

11.11.2016

Palvelusuunnitelma ja –päätös samanaikaisesti

- Palvelusuunnitelmia muutetaan sellaisiksi, että päätös voidaan tehdä samanaikaisesti.
- Palvelusuunnitelma voi sisältää päätösosion siltä osin, kun asiakas ja sosiaalityöntekijä ovat asioista samaa mieltä.
- **Laskettu säästöpotentialiaali on 0,3 miljoonaa euroa.**

11.11.2016

Asumispalveluyksiköiden raportoinnin keventäminen

- Asumispalveluyksiköissä asukkaan asioiden kirjaaminen ja raportointi kielletään, ellei siihen ole erityisiä asiakkaan edun mukaisia perusteita.
- **Selvitysmiehen oma arvio säästöpotentialista on 2 miljoonaa euroa.**
- Laskelman tekeminen hankalaa, sillä ei ole olemassa tarkkaa tietoa asumispalveluyksiköiden ja niiden työntekijöiden määrästä. Säästö vastaisi laskennallisesti 49 henkilötyövuotta.
 - Pienemmissä yksiköissä vähäinen työajan vähennys vaikeata järjestää, mutta säästynyt työaika voidaan käyttää raportoinnin sijasta tukeen ja valmennukseen. Suuremmissa yksiköissä töitä voidaan järjestellä helpommin.
 - Merkittävä ajankäyttöön liittyvä kysymys on myös kuinka paljon, kuinka usein ja mistä asumispalveluyksikön asukkaiden asioista henkilökunta raportoi toisillaan omissa palavereissaan. Selvitysmiehen tavoite on lyhentää raportointikokouksiin käytettyä aikaa ensivaiheessa 15 minuuttia.

11.11.2016

Toimintakykytiedon tietomallin käyttöönotto

- Toimintakykytiedon tietomalli otetaan käyttöön sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa ja alan ammattilaisten keskuudessa.
- Toimintakykytiedon rakenteistamista ja kirjaamismallin yhtenäistämistä on kehitetty THL:n toimesta.
- Mahdollistaa muun muassa sen, että sama toimintakyky-tieto tarvitsee kirjata vain kerran.
- Voidaan hyödyntää mm. Kanta ja Kansa-arkistoissa.
- **Ei laskettua säästöpotentiaalia.**

11.11.2016

Oikeussuojaan liittyvät ehdotukset

- Vammaispalvelun käyttäjä voi niin halutessaan valittaa suoraan hallinto-oikeuteen ilman oikaisuvaatimuskierrosta.
- (Maa)kunta voidaan velvoittaa maksamaan vammaispalvelun käyttäjälle hyvitystä virheellisestä päätöksestä. Hyvitystä voi hakea samassa yhteydessä, kun asianomainen valittaa saamastaan vammaispalvelupäätöksestä.
- **Ei laskettua säästöpotentiaalia.**

11.11.2016

Säästökohde	Säästöpotentiali (miljoonaa euroa)
Invalidivähennyksen poisto verotuksesta	32
Kuljetuspalvelujen rajausta koskien korkeassa iässä olevia	13,8
Leasing-auto – uusi vaihtoehto kuljetuspalvelun järjestämiseen	5,3
Matkakukkarot – henkilökohtaisen budjetin sovellus liikkumisen tukeen	0,7
Liikkumistaidon ohjaus	2,1
Kuljetuspalveluiden järjestämisen uudistaminen	8,8
HA-kukkarot - henkilökohtaisen budjetin sovellus henkilökohtaiseen apuun	2,2
Kuljetuspalveluihin liittyvä asiointiapu	0,8

11.11.2016

Säästökohde	Säästöpotentiali (miljoonaa euroa)
Hengityslaitetopotilaiden hoito henkilökohtaisella avulla	4,83
Maakunnalliset henkilökohtaisen avun keskuksat	Ei laskettua säästöä
Lääkärintodistusten vähentäminen	1,0*
Päätösten pysyvyys	0,4*
Palvelusuunnitelma ja –päätös samanaikaisesti	0,3
Asumispalveluyksiköiden raportoinnin keventäminen	2,0**
Toimintakykytiedon tietomallin käyttöönotto	Ei laskettua säästöä
Oikeussuojiaan liittyvät ehdotukset	Ei laskettua säästöä
	Yhteensä 74,23
*Kelaan osalta laskettu säästö Selvitysmiehen oma arvio	
** Selvitysmiehen oma arvio	

11.11.2016

Ehdotuksia jatkotyöksi – Ei varsinaisia säästökohteita

- Päätösten toimeenpanokielto ennen lainvoimaisuutta
 - Tällä hetkellä viranomaisen tehdessä omasta aloitteestaan uuden päätöksen, pannaan se täytäntöön heti, vaikka asianomainen valittaisi päätöksestä.
- Henkilökohtainen budjetti –järjestelmän kehittäminen
 - Toimintamalli antaa monia muitakin mahdollisuuksia lisätä vammaisen ihmisen itsenäistä elämää ja vapauttaa nykyisistä käytänteistä.
- Matkakukkaro kilometreillä tai matkamäärillä
 - Vuosikiintiö tai tarvittaessa lyhyempi aikaväli.
- Henkilökohtaisen avun palvelu sosiaalihuoltolakiin
 - Henkilökohtainen apu voi olla halvempaa kuin kotipalvelu.
 - Voi joissain tapauksissa olla tarkoituksenmukaisempi palvelumuoto muiden ohelle.
- Valmennuksen ja tuen kehittäminen
 - Valas-työryhmän loppuraportin mukaisesti 10 § viedään eteenpäin.
 - Voitaisiin vastata joustavasti vammaisten henkilöiden erilaisiin tuen tarpeisiin ja näin kohdentaa palveluja tarkoituksenmukaisesti.

11.11.2016

Kiitos!

Selvitys luettavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75554/RAP_2016_58_ValasSaastotKalle.pdf?sequence=1

11.11.2016